

HAMKORLIK ASOSIDA TA'LIM JARAYONINI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI

Rasulova Dilrabo Raxmatullayevna

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Pedagogika ta'limi nazariyasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hamkorlikda o'qitish texnologiyalari haqida, hamkorlikda o'qitish texnologiyalarining afzalliklari, interfaol ta'lim metodlaridan foydalangan holda hamkorlikda o'qitish haqida fikr bildirilgan.*

Kalit so'zlar. *Hamkorlikda o'qitish, intellektual, ta'lim-tarbiya, ijodkorlik, qobiliyat, guruhli o'qitish, o'qituvchi-o'quvchi hamkorligi, o'quvchi-o'quvchi hamkorligi.*

Аннотация: *В данной статье представлен взгляд на технологии совместного обучения, преимущества технологий совместного обучения, совместное обучение с использованием интерактивных методов обучения.*

Ключевые слова. *Совместное обучение, интеллектуальное, образовательное, творчество, способности, групповое обучение, сотрудничество учителя и ученика, сотрудничество ученика и ученика.*

Abstract: *This article provides an opinion on collaborative learning technologies, the advantages of collaborative learning technologies, collaborative learning using interactive learning methods.*

Key words. *Cooperative teaching, intellectual, educational, creativity, ability, group teaching, teacher-pupil cooperation, pupil-pupil cooperation.*

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim sohasida tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Bundan maqsad jahon andozalariga to'la mos keladigan ta'lim tizimini shakllantirish hisoblanadi. Bu borada keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Chunki bugungi davr jamiyatning buyurtmasi bo'lgan zamonaviy bilim bilan qurollangan yoshlarni shakllantirish ta'lim muassasalarining oldida turgan ulkan vazifadir.

Hamkorlik asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni pedagogik jarayonni takomillashtirishga, ta'lim jarayonida o'quvchilarni shaxs sifatida rivojlanishiga ko'mak beruvchi, intellektual salohiyatga ega hamda shaxsning ijodkorligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi, eng asosiysi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Hamkorlik asosida tashkil etilgan o'quv mashg'ulotlari quyidagi holatlarda olib borilishi mumkin:

- ❖ hamkorlik asosida fikr almashish;
- ❖ suhbat asosida;
- ❖ ma'lumotlar tahlili shaklida;
- ❖ turli mavzular yuzasidan muzokara tashkil qilish;
- ❖ mavzu yuzasidan amaliy vazifalarni birgalikda bajarish;

- ❖ o'quv topshirig'ida berilgan predmetlarni yasash va qurish;
- ❖ mavzu yuzasidan masalalar yechish

Hamkorlik pedagogikasi texnologiyalaridan foydalanish jarayonida o'qituvchi darsga alohida tayyorgarlik ko'rishlari talab qilinadi. Agar o'qituvchi hamkorlikning o'qituvchi-o'quvchi shaklida dars jarayonini tashkil etmoqchi bo'lganda, o'quv topshiriqlarni o'quvchilar bilan birgalikda tayyorlashlari lozim bo'ladi. Bu jarayonda o'quvchilar qiziqishlari asosida o'quv mashg'ulotiga tayyorgarlik ko'rishadi hamda o'quv topshiriqlarini tayyorlashga kirishadi, natijada o'quvchilar ushbu mavzuni yanada yaxshiroq o'zlashtirishiga sabab bo'ladi. O'quv topshiriqlari bajarilishi yuzasidan muhokama tashkil qilinishi ham o'quvchilarda bilishga bo'lgan ishtiyoqni oshirishga xizmat qiladi.

Misol tariqasida "Hamkorlik kvadratlari" mashqini keltirib o'tamiz. Bu mashqda sinfda 5 nafar o'quvchilardan iborat guruhlar shakllantiriladi. Ushbu mashqni bajarish uchun kerak bo'ladigan jihozlarni tayyorlash unchalik qiyinchilik tug'dirmaydi. Barcha guruh uchun diagramma asosida kesib tayyorlangan beshta karton to'rtburchaklari kerak bo'ladi. Har bir karton bo'laklari ustiga A B D G E harflaridan belgilar qo'yib chiqilib, konvertga solinadi. Guruhlar o'quv topshiriqlarini bajarish jarayonida stol atrofiga qulay joylashishlari ham talab qilinadi.

Guruhning har bir a'zosi bittadan convert oladi. Ushbu metodning maqsadi guruhda hamkorlikni yo'lga qo'yish hamda jipslashtirish hisoblanadi. Mashg'ulot davomida guruh bir xil kattalikdagi to'rtburchak yashalari lozim. Mashg'ulotning noverbal shaklda olib borilishi guruhda bir-birini so'zsiz tushunishlariga yordam beradi. Bu mashqni bajarish jarayonida o'quvchilar bir-biri bilan raqobat qilish bilan maqsadga erisha olmasliklarini, boshqa guruh a'zolari bilan hamkorlik qilgandagina yuqori natijaga erishishlarini tushunib olishadi. Bu mashqning asosiy maqsadi ham man shu holatni shakllantirish hisoblanadi.

Bu mashqni o'quv mashg'ulotlaridan kelib chiqib, vaqt ajratish maqsadga muvofiq bo'ladi. Masalan, boshlang'ich sinflarda to'rtburchak mavzusini olib boorish jarayonida ko'proq vaqt ajratilsa, yuqori sinf o'quvchilarining hamkorlikka kirishib olishlari uchun kamroq vaqt ajratish maqsadga muvofiq.

Ta'lim muassasalari o'quv mashg'ulotlarining hamkorlikda olib borilishi nafaqat murakkab o'quv materialini tushunarli bo'lishini, balki o'quvchilar bilish jarayonlari hisoblangan diqqat, xotira, tafakkur, xayol, shuningdek, o'quvchining individual xususiyatlari bo'lgan qobiliyat va iqtidorlarini rivojlantirishni nazarda tutadi.

Shundan kelib chiqib, pedagoglar o'quvchilarning bilish jarayonlari jadal rivojlanishi uchun o'quvchilar iqtidorini rivojlantirishga xizmat qiluvchi ta'lim turidan biri bo'lgan hamkorlik pedagogikasi texnologiyasidan kelib chiqib dars jarayonini tshkil etishi kerak.

Hamkorlikda o'qitish texnologiyasidan foydalanish jarayonida pedagoglar eng ko'p qo'llaydigan usullardan biri kichik guruhlarda ishlash hisoblanadi. Bunday o'qitish jarayonida ta'limning gumanistik yo'nalishiga mansub metodlardan foydalaniladi. Bunday texnologiyalarni qo'llash jarayonida barcha o'quvchi uchun bir

xil sharoit yaratib berilganligiga alohida e'tibor qaratiladi. Bu texnologiyaning maqsadi shundan iboratki, o'quvchilar uchun turli xilda tayyorlangan o'quv topshiriqlarini biraglikda hamda hamkorlikda faol bajarish ko'nikmalarini shakllantirishdir.

Hamkorlikda tashkil qilingan dars jarayonida o'qituvchi dars mazmunini turli tarafga chalg'ishlardan himoya qila olishi lozim. Hamkorlikda o'qitishni tashkil etishning g'oyasiga qat'iy amal qilish lozim. Bu g'oyaning mazmuni dars jarayonida hamkorlikda imalarnidir amalga oshirish emas, balki o'quv materialini hamkorlikda o'rganish ekanligini his qilib turishidir. Har bir darsning texnologik xaritasi mavjud. Hamkorlikda tashkil etiladigan o'quv mashg'ulotining ham texnologik jarayoni bir qancha elementdan iborat. Biz quyida hamkorlikda tashkil etiladigan dars jarayonining guruh bo'lib ishlash jarayonining elementlarini ko'rib chiqamiz:

- mavzu materialiga, o'quvchilarning yoshiga mos bo'lgan vazifani yoki muammoli vaziyatni qo'yish;
- O'quvchilarning maqsadlaridan kelib chiqqan holda guruhlarni shakllantirish;
- O'quv mashg'uloti uchun tayyorlangan didaktik materiallarni tarqatish;
- Guruhlarda tashkil etiladigan ishlarni rejalashtirishga ahamiyat qaratish;
- O'quv topshiriqlarni individual tarzda bajarilishiga hamda natijalarni muhokama qilishga e'tibor berish;
- Guruhning umumiy vazifa bajarilganligi yuzasidan hisobotlarini muhokama qilish;
- Guruh hisobotlarini natijasi haqida axborot berish;
- Guruhlarning o'z maqsadlariga erishganligi yoki yo'qligi haqida umumiy xulosa chiqarish.

Bunday elementlardan tashkil topgan har bir dars jarayonida o'quvchilarning faollashuvi yuksaladi, boshqalar fikrini hurmat qilishni o'rganadi, eshitishni va tushunishni o'rganadi, shuningdek, guruh a'zolari fikrini qo'llab-quvvatlash, ularning manfaatini hisobga olishni, o'z fikrlarini boshqarish, tez va to'g'ri qaror qabul qila olishi, o'z fikrlarini ifodali hamda tushunarli tarzda bayon qilishni o'z fikrlarini himoya qilish singari xususiyatlari shakllanib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. С_Шойимова_Таълим_технологиялари_2020
2. Xasanboyev J, To'raqulov X., Xaydarov M., Xasanboyeva O. Pedagogika fanidan izoxli lug'at. – T., 2008.
3. S.I.Mirhaitova "Pedagogik texnologiyalar" o'quv qo'llanmasi. 2020-yil
- Z.Nishonova "Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya" -2017 yil
4. Rasulova, D. (2020). QIZLARNI SOG'LOM TURMUSH TARZI ASOSIDA TARBIYALASHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.
5. Uktamovich, R. B., & Rakhmatullaevna, R. D. (2019). FEATURES OF STUDYING THE LEVEL OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF A SEVEN-YEAR-

OLD CHILD'S ADAPTATION TO SCHOOL. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(12).

6. Rasulova, D. (2020). YOSH OТА-ONALARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.

7. Расулова, Д. (2020). Психологическая диагностика личностных и эмоциональных аспектов суицидального поведения подростка. Архив Научных Публикаций JSPI.

8. Каршибаева, Г. А., Расулов, Б. У., Расулова, Д. Р., & Эшмуратов, О. Э. (2018). Психологическая диагностика личностных и эмоциональных аспектов суицидального поведения подростка. Образование и воспитание, (2), 72-73.

9. Rasulova, D. (2020). САМАРАЛИ ТАЪЛИМ-ИЖОДИЙ ЁНДАШУВ МАҲСУЛИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

10. Rasulova, D. Ta'lim muassasalarida tabaqalashtirilgan ta'limni tashkil qilishning amaliy ahamiyati. Джизакское инновационное образование, 1(1).4.
Davurova, G. (2020). Yosh ota-onalarining pedagogik-psixologik bilimlarini oshirishning ahamiyati.